

TISKOVÁ ZPRÁVA

Jdi na venkov!

Výtvarné umění a lidová kultura v českých zemích 1800–1960

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy

1. 3. – 12. 5. 2019

Výstava byla připravena ve spolupráci s **Ústavem dějin umění AV ČR** a **Národní galerií Praha** na téma 39. ročníku **Plzeňského mezioborového symposia** k problematice 19. století konaného v rámci festivalu **Smetanovské dny**.

Pod pojmem lidová kultura si lze představit relativně nesourodou směsici nejrůznějších projevů. Výstava vůbec poprvé kriticky sleduje jejich vztah k výtvarnému umění v českých zemích od počátku 19. století až po polovinu 20. století. Akcent klade na **kulturu venkovského lidu**, která sehrála v českém umění mnohem zásadnější roli než lidová kultura městského prostředí.

„Od poloviny 19. století se lidové umění stávalo takřka oficiálním a univerzálním projekčním plátnem. Jednotlivci, ale i skupiny, instituce a stát na něj promítaly své politické, společenské a kulturní ideály. **Prostřednictvím nejrůznějších manipulací bylo využíváno, či přímo zneužíváno k různým účelům.** První masové pokusy o ožívání lidové kultury, ať už pod záminkou vztahu k „českoslovanským“ ideálům (ve druhé polovině 19. století) nebo k „československé“ národní identitě (v době první republiky), stavěly na obdobné fiktivní představě: společenství venkovského lidu a zvláštní charakter jeho kultury považovaly za **základ novodobého národa a jeho hledané kulturní identity**. S lidovým uměním zde bylo zacházeno zhusta jako s účelovým konstruktem ve službách nacionalistické obrany budovaného národního společenství,“ vysvětluje jeden z autorů Tomáš Winter.

„Lidové umění současně sloužilo jako přímý zdroj určitého typu tvorby. Pro její označení se obecně rozšířil termín **výtvarný folklorismus**. Jeho konkrétní projevy však měly nejrůznější podtexty a významy. Škála výtvarných přístupů a manipulací s prvky přebíranými z lidového umění a kultury postupně sahala od velmi prostého pozorování, ilustrování a komentování venkovského prostředí až po velmi promyšlené a subtilní interpretace. Častou strategií, kterou umělci využívali, byla **apropriace: přivlastnění si forem lidového umění** prostřednictvím citací či transformací k novým záměrům a v novém kontextu,“ doplňuje spoluautorka výstavy Pavla Machalíková.

„Výstava pojednává nastíněnou problematiku prostřednictvím tematicky zaměřených bloků, jejichž časový záběr se překrývá. Její instalace, obsahující obrazy, kresby, sochy, fotografie a filmy, je koncipována jako dynamická struktura vzájemně postupujících se vrstev. Cílem není absolutní vyčerpání tématu, ale zachycení jeho aktuální rezonance. Vedle děl více či méně známých tvůrců sledovaného období (**Josefa a Quido Mánesa, Mikoláše Alše, Jaroslava Čermáka, Joži Uprky, Josefa Čapka, Zdenka Rykra, Emila Filly, Jaroslava Vodrážky**, aj.) výstava obsahuje několik současných prací **Anny Hulačové, Jana Vytisky, Barbory Lungové, Lenky Klodové, Daniely Baráčkové** ad., odvolávajících se na lidovou kulturu,“ uzavírá poslední z trojice autorů Milan Pech.

K výstavě vychází obsáhlá **publikace** v nakladatelstvích Artefactum a Arbor vitae, která je výsledkem řešení projektu GA ČR „Lidové umění mezi vizuální kulturou a politikou v Čechách a na Moravě: 1800–1960“. Jejimi editory a spoluautory jsou Pavla Machalíková a Tomáš Winter, do knihy vedle nich přispěli odbornými studiemi Vladimír Czumalo, a Milan Pech.

Výstavu autorsky připravili Tomáš Winter a Pavla Machalíková z Ústavu dějin umění AV ČR a Milan Pech z Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy. Asistentem výstavy za ZČG je Petr Jindra, architektonické řešení expozice navrhl Tomáš Svoboda. Autorkami grafického ztvárnění expozice a doprovodné publikace jsou Adéla Svobodová a Tereza Hejmová.

Vystavená díla pocházejí ze sbírek:

Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou; Galerie Benedikta Rejta, Louny; Galerie hlavního města Prahy; Galerie hunt kastner; Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem; Galerie výtvarného umění v Hodoníně; Galerie Zlatá husa; Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně; Krátký film Praha; Městské muzeum v Nové Pace; Moravská galerie v Brně; Moravské zemské muzeum; Moravský zemský archiv v Brně – Státní okresní archiv Břeclav se sídlem v Mikulově; Muzeum hlavního města Prahy; Muzeum Kroměřížska; Muzeum umění Olomouc; Národní filmový archiv; Národní galerie Praha; Národní muzeum – Národopisné muzeum / Historické muzeum; Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích; Národní ústav lidové kultury; Národní zemědělské muzeum – Muzeum českého venkova, zámek Kačina; Oblastní galerie Liberec; Památník národního písemnictví, Sbírký Pražského Hradu; Slovenský filmový ústav; Slovenská národná galéria; Slovenské národné múzeum v Martině; Uměleckoprůmyslové museum v Praze; Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.; Východočeská galerie v Pardubicích; Západočeské muzeum v Plzni; Robert Runták; soukromí zapůjčitelé a autoři

DOPROVODNÝ PROGRAM

Komentované prohlídky

7. 3. od 17 h – Pavla Machalíková (Ústav dějin umění AV ČR)

22. 3. od 17 h – Tomáš Winter (Ústav dějin umění AV ČR)

3. 5. od 17 h – Milan Pech (Katolická teologická fakulta UK)

Přednášky

13. 3. od 17 h – **Historické prameny lidové písně a hudby na Plzeňsku**

Přednáší Zdeněk Vejvoda (Etnologický ústav AV ČR).

29. 3. od 17 h – **Kočár plný hudby**

Lidové písně a zvyky představí soubor Gutta a etnoložka Marcela Poláková (Národní památkový ústav).

7. 5. od 17 h – **Prvky tradiční kultury na Chodsku**

Přednáší ředitel Muzea Chodska v Domažlicích Josef Nejd.

Tvůrčí dílna pro děti a rodiče

16. 4. od 16 do 18 h – **Velikonoce v galerii**

Rezervace a informace: rezabkova@zpc-galerie.cz, 377 908 536.

Aktuální informace o doprovodném programu viz www.zpc-galerie.cz a [FB.com/zapadoceska.galerie](https://www.facebook.com/zapadoceska.galerie)

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň

Kontakt pro média: Eva Reitspiesová, Public Relations ZČG, tel. 731 474 266, reitspiesova@zpc-galerie.cz

Za podporu děkujeme:

